

La premsa fa caure murs a Kosovo

Malgrat que s'han fet evolucions impensables respecte del clima de crispació que es va viure en l'inici de la postguerra, els serbis de Kosovo encara han d'anar en compte perquè la situació no s'ha normalitzat del tot, tampoc per a ells. En l'espera que Belgrad assumeixi les seves responsabilitats, la premsa cada vegada és més influent, i amb l'objectiu de la reconciliació, ha denunciat un pla per separar amb un mur les comunitats del país.

Divendres a la nit, al bar Birdland, l'orquestra és composta per un cantant ianquí, una cantant australiana, un bateria italià, i un guitarra i un baix kosovars. A Zanzibar, el cantant bosnià esriu d'un jove borratxo que espera ser "cent per cent pur albanès", una llicència inimaginable fa poc temps en l'atmosfera ètnicament tan sensible de Pristina. Eva López és una catalana que, una vegada acabada la feina en la cooperació, s'ha buscat una plaça a la UNMIK (l'administració internacional a Kosovo), per poder-se quedar al país, explica amb satisfacció: "A Peja [una de les ciutats més castigades per les forces armades i els paramilitars serbis], l'atmosfera s'ha distès fins al punt que ara els cambrers no remuguen en contestar en serbi, i que ningú es talla tampoc per parlar aquest idioma al carrer. A poc a poc, la gent comença a perdre la paranoia que marcà el principi de la postguerra."

Un dels compositors kosovars més prestigiosos, Rafet Rudi, troba aquesta evolució massa lenta. Estem a la terrassa del cèntric Hotel Grand, i Rafet parla "en mediterrani", amb una agitada gesticulació. "Si volem convèncer algú de ser un poble civilitzat, un serbi ha de poder-se passejar entre aquestes taules i sentir-se en completa seguretat." De fet, la qüestió de la tornada dels serbis que havien marxat o que havien estat expulsats de Kosovo és un assumpte ben delicat i molt enfurismador. L'editor Blerim Shala assegura que "el kosovar del carrer ha adquirit ja la convicció que Kosovo li pertany, i que els serbis que resten no són un perill. El problema està en la inèrcia de la nostra classe política, que per desídia o per una cerca inescrupulosa de vots manté artificialment la tensió". Eva López, sense dissentir d'a-

KOHA DITORE

El diari *Koha Ditore* és el de més tiratge i ha arribat a tenir un paper de referència evident, ja que gràcies a la seva intervenció es va evitar la construcció del mur a Mitrovica.

questa conclusió, matisa: "És cert que la tensió entre la major part de la població ha disminuït sensiblement, però n'hi hauria prou amb l'acció de només un radical descontrolat per dur a tots a una indesitjable tragèdia."

El transcurs del temps no ha tancat totes les ferides. L'alliberament previst dels presos de guerra de les presons sèrbies va molt a poc a poc. Segons la UNMIK, dos anys després del conflicte, 3.900 persones estan encara "desaparegudes". Fa poc, l'opinió pública sèrbia s'horroritzà en descobrir el camió frigorífic amb 86 cadàvers de nens i ancians albanokosovars, i se sapigué també al cap de poc temps que als voltants de l'aeroport militar de Belgrad amagaven diverses fosses comunes amb cadàvers duts i enterrats allí durant el bombardeig de Iugoslàvia per les forces aliades. Es calcula que podrien contenir un miler de cadàvers. El ministre d'Interior de Sèrbia, Mijailovich, afirma que té indicis sobre l'ordre d'amagar les proves dels crims de guerra donada pel president, que llavors era Milosevic.

La pugna pel poder entre el primer ministre serbi Zoran Djindjic i el president iugoslau Vojislav Kostunica estaria darrere una autèntica guerra d'acusacions entre la policia i l'exèrcit. Els descobriments en sèrie de les fosses comunes arriben en el moment oportú per contrarestar alguna reacció popular sèrbia reàctia a l'entrega de Milosevic al tribunal de l'Haia, i una manera de debilitar l'exèrcit fidel al nacionalista Kostunica. Miroslav Filipovic, un periodista serbi que ha passat diversos mesos a la presó del règim anterior per difondre notícies "antipatriòtiques", sosté que desenes de camions frigorífics van transportar cadàvers entre Kosovo i els alts forns d'unes fonderies mineres a Sèrbia, entre el març i juny del 1999. L'exèrcit intenta emparar-se darrere del "sanejament del terreny", practicat a tota la guerra, però la premsa replica que aquest es fa duent uns registres minuciosos, i no pas amagant els cadàvers, i, encara menys, destruint-los.

El recent descobriment d'un fetus de vuit mesos entre els cadàvers, en una fossa comuna de Batajnica, prop de Belgrad, va ser un cop dur per a l'opinió pú-

blica sèrbia, disposada a seguir considerant-se única víctima definitiva dels conflictes iugoslaus. Això no obstant, amb bona coneixença de l'esperit nacional, Kostunica no ha tingut dubtes a condecorar al general Pavkovic, responsable de les operacions militars a Kosovo durant la guerra.

Independentment de les reaccions a Sèrbia, en entregar Milosevic, així com les investigacions de les fosses comunes de kosovars, a mitjan juny es va fer una taula rodona entre representants de la comunitat sèrbia i albanesa, sota els auspicis del Comitè de Hèlsinki a Pristina.

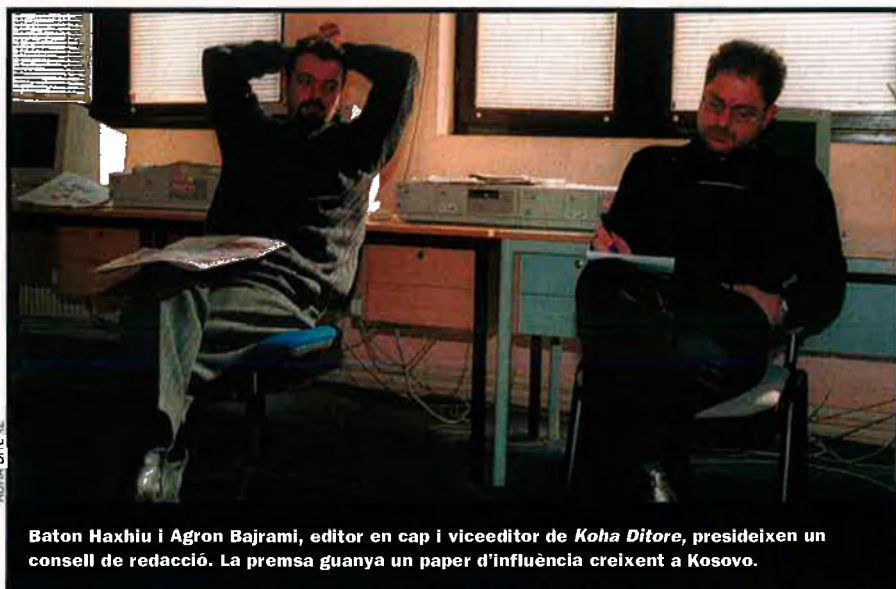
Els líders serbis, Trajkovic i Ivanovic, es queixaven dels "senyals erronis que Belgrad envia a la població sèrbia de Kosovo", cosa que dificulta encara més la seva posició, que ja de per si és poc envejable. Christopher Dell, cap de la missió nord-americana, insistí que la solució per a la ciutat dividida de Mitrovica, al nord del país, punt de discòrdia i de constant violència, era de la competència dels representants de les Nacions Unides i no de Belgrad. Aquesta precisió, que aspirava a posar els punts sobre les i, era una temptativa més de subratllar la fermesa de la comunitat in-

ternacional, la reputació de la qual va patir un fort sotrac després d'un escàndol recent.

Connivència francesa. Les tropes franceses de la KFOR (forces internacionals destinades a Kosovo) han estat objecte de dures crítiques per permetre l'establiment d'estructures paral·leles de poder en els districtes amb majoria sèrbia al nord de Mitrovica, la qual és dividida en una zona albanesa i una altra de sèrbia. El pont sobre el riu Iber, que separa la ciutat en dues, és igualment el punt més conflictiu de tota la zona. A mitjan primavera, *Koha Ditore*, el diari kosovar de major tiratge, denuncià un pla francès per construir un mur que reforcés el paper separador d'aquest peculiar pont.

Per a Agron Bajrami, viceeditor de *Koha Ditore*, el tamany i la intenció, en aquest cas, no importen. "Estic disposat a creure que la construcció no hagués estat un mur xinès, i fins i tot entenc les motivacions dels que estan contínuament aguantant el tipus entre els extremistes de les dues comunitats. Però cal pensar una mica més enllà abans de llançar-se a projectes que poden donar

El diari kosovar 'Koha Ditore' va denunciar un pla francès per construir un mur que reforcés la divisió

Baton Haxhiu i Agron Bajrami, editor en cap i viceeditor de *Koha Ditore*, presideixen un consell de redacció. La premsa guanya un paper d'influència creixent a Kosovo.

un símbol tan nefast, una espècie de nou mur de Berlín." Està satisfet de comprovar el poder de la premsa? "No crec que hagi estat el nostre 'poder' el que ha evitat la construcció del mur, sinó el bon sentit. El nostre mèrit ha estat merament el d'impedir que es fagi alguna cosa sense reflexionar. Només cal recordar que, fa encara no un any, cent mil persones marxaren des de Pristina a Mitrovica per exigir la reunificació de la 'ciutat màrtir'. Crec que ningú no desitjava veure altra vegada la mateixa multitud al carrer." Com els havia arribat la informació? Bajrami somriu. "Si la informació ha arribat fins a nosaltres, això vol dir que hi havia un desacord sobre l'assumpte entre els representants de la comunitat internacional. Desgraciadament per a tots, hi ha un conflicte de competències entre diverses zones i, sovint, poca col·laboració. No és el primer descobriment escandalós que fem, tenim proves tangents sobre la col·lusió entre membres de les forces franceses i paramilitars serbis, per exemple. Però tot això es dilueix amb el daltabaix general o se silencia en nom d'una necessària disminució de la tensió. En aquest cas hem decidit lluitar fermament contra el projecte del mur per entendre que era contraproduent i nociu per a tothom."

El més ridícul va passar quan *Koha Ditore* va fer públic el projecte. "Com que no podien negar-ho rotundament, [els representants de les tropes franceses] es limitaven a afirmar que no s'estava construint. Al mateix temps la comandància central de la KFOR, a Pristina, va declarar que la informació havia de ser falsa, perquè la idea mateixa era absurda, políticament insostenible. La confusió en les reaccions i les contradiccions eren del tot edificants". Finalment, a principi del juny, el portaveu de la KFOR francesa va declarar, en una conferència de premsa, que s'abandonava el projecte "perquè, visiblement, a *Koha Ditore*, no li agrada". Per a Bajrami, la lliçó inquietant d'aquest cas és la falta de transparència dels que haurien de col·laborar amb les autoritats locals en el reestabliment de les institucions i de la legalitat.

Gani Jakupi

La importància dels mitjans

El periodista Shkëlzen Maliqi, retratat en el seu despatx de treball.

"Hi ha una falta de bons periodistes serbis. Els que realment valen se n'han anat"

Shkëlzen Maliqi (1947), escriptor, filòsof i publicista, és un dels millors analistes polítics de l'ex-Iugoslàvia. En aquesta entrevista explica el renaixement de la premsa a Kosovo.

Shkëlzen Maliqi ha treballat per a una varietat de publicacions periòdiques de diversos estats iugoslaus i, a partir del 1999, per als dos principals diaris kosovars, *Zëri* i *Koha Ditore*. Des del setembre de l'any passat, Maliqi és també responsable del centre regional de corresponents de Radio Free Europe / Radio Liberty (RFE/RL).

RFE/RL és l'hereva de dues ràdios fundades el 1949 i 1951 respectivament, en el marc de la lluita informativa contra els països de l'èxbloc de l'Est. És un dels pocs organismes de la guerra freda que ha sabut evolucionar posant els seus objectius al dia. Avui és una ràdio privada que vol ser objectiva i arribar a tots els països de l'est i del sud-est europeu, de Caucas i de l'Àsia central. Té vint-i-quatre despatxos regionals amb més de mil corresponents. Els programes arriben a una audiència d'uns trenta-cinc milions d'oients.

A diferència de Voice of America, Deutsche Welle, etc., RFE emet programes en albanès a l'atenció del públic kosovar expressament, des del març del 1999, poc abans dels bombardejos aliats contra Iugoslàvia. A principi d'aquest any, ha ampliat la seva cobertura cap a la població albanesa de Macedònia.

—Quina és la importància del seu centre informatiu?

—Jo sóc responsable de deu corresponents, els quals cobreixen la informació en albanès i en els idiomes eslavoorientals (serbi, bosnià, croat, etc.).

—Tenen dificultats per informar des dels enclavaments serbis?

—Fins a un cert punt, sí. Primer, la mobilitat dels periodistes és reduïda, no poden anar a buscar la informació en zones ètnicament diferents. És ben palesa la manca d'intercanvi d'infor-